

Finansira
Evropska unija

PODRŠKA EVROPSKE UNIJE
UPRAVLJANJU RIJEČNIM SLIVOVIMA
U BOSNI I HERCEGOVINI

OKVIRNA DIREKTIVA O VODAMA

ČLANAK 4

**Obuka o tumačenju i praktičnoj primjeni članka 4.
ODV**

Trebinje, 25.10.2023.

Projekat implementiraju:

DIREKTIVA 2000/60/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike

Od 2000. godine, Okvirna direktiva o vodama (ODV) je glavni zakon za zaštitu voda u Europi. Primjenjuje se na kopnene, prijelazne i obalne površinske vode, kao i na podzemne vode. Osigurava integrirani pristup upravljanju vodama, poštujući integritet čitavih ekosistema, uključujući regulaciju pojedinačnih zagađivača i postavljanje odgovarajućih regulatornih standarda. Zasnovan je na pristupu slivnog područja kako bi se osiguralo da susjedne zemlje sarađuju u upravljanju rijekama i drugim vodnim tijelima koje dijele.

Ključni ciljevi Okvirne direktive o vodama navedeni su u članku 4. Direktive. Od država članica se zahtijeva da koriste svoje Planove upravljanja riječnim slivom (RBMP) i Programe mjera (PoM) za zaštitu i, gdje je potrebno, obnavljanje vodnih tijela kako bi se postiglo dobro stanje i spriječilo pogoršanje. Dobar status znači i dobar hemijski i dobar ekološki status.

U članku 4. ODV definirani su okolišni ciljevi za površinske i podzemne vode te za zaštićena područja (odnosno područja posebne zaštite voda), moguća izuzeća od ciljeva te uvjeti pod kojima se izuzeća smiju primijeniti.

**Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of
23 October 2000 establishing a framework for Community action in the
field of water policy**

Official Journal L 327 , 22/12/2000 P. 0001 - 0073

Article 4

Environmental objectives

1. In making operational the programmes of measures specified in the river basin management plans:

(a) for surface waters

(i) Member States shall implement the necessary measures to prevent deterioration of the status of all bodies of surface water, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8;

(ii) Member States shall protect, enhance and restore all bodies of surface water, subject to the application of subparagraph (iii) for artificial and heavily modified bodies of water, with the aim of achieving good surface water status at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8;

(iii) Member States shall protect and enhance all artificial and heavily modified bodies of water, with the aim of achieving good ecological potential and good surface water chemical status at the latest 15 years from the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8;

(iv) Member States shall implement the necessary measures in accordance with Article 16(1) and (8), with the aim of progressively reducing pollution from priority substances and ceasing or phasing out emissions, discharges and losses of priority hazardous substances

without prejudice to the relevant international agreements referred to in Article 1 for the parties concerned;

(b) for groundwater

(i) Member States shall implement the measures necessary to prevent or limit the input of pollutants into groundwater and to prevent the deterioration of the status of all bodies of groundwater, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8 of this Article and subject to the application of Article 11(3)(j);

(ii) Member States shall protect, enhance and restore all bodies of groundwater, ensure a balance between abstraction and recharge of groundwater, with the aim of achieving good groundwater status at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8 of this Article and subject to the application of Article 11(3)(j);

(iii) Member States shall implement the measures necessary to reverse any significant and sustained upward trend in the concentration of any pollutant resulting from the impact of human activity in order progressively to reduce pollution of groundwater.

Measures to achieve trend reversal shall be implemented in accordance with paragraphs 2, 4 and 5 of Article 17, taking into account the applicable standards set out in relevant Community legislation, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8;

(c) for protected areas

Member States shall achieve compliance with any standards and objectives at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, unless otherwise specified in the Community legislation under which the individual protected areas have been established.

2. Where more than one of the objectives under paragraph 1 relates to a given body of water, the most stringent shall apply.

3. Member States may designate a body of surface water as artificial or heavily modified, when:

(a) the changes to the hydromorphological characteristics of that body which would be necessary for achieving good ecological status would have significant adverse effects on:

(i) the wider environment;

(ii) navigation, including port facilities, or recreation;

(iii) activities for the purposes of which water is stored, such as drinking-water supply, power generation or irrigation;

(iv) water regulation, flood protection, land drainage, or

(v) other equally important sustainable human development activities;

(b) the beneficial objectives served by the artificial or modified characteristics of the water body cannot, for reasons of technical feasibility or disproportionate costs, reasonably be achieved by other means, which are a significantly better environmental option.

Such designation and the reasons for it shall be specifically mentioned in the river basin management plans required under Article 13 and reviewed every six years.

4. The deadlines established under paragraph 1 may be extended for the purposes of phased achievement of the objectives for bodies of water, provided that no further deterioration occurs in the status of the affected body of water when all of the following conditions are met:

(a) Member States determine that all necessary improvements in the status of bodies of water cannot reasonably be achieved within the timescales set out in that paragraph for at least one of the following reasons:

(i) the scale of improvements required can only be achieved in phases exceeding the timescale, for reasons of technical feasibility;

(ii) completing the improvements within the timescale would be disproportionately expensive;

(iii) natural conditions do not allow timely improvement in the status of the body of water.

(b) Extension of the deadline, and the reasons for it, are specifically set out and explained in the river basin management plan required under Article 13.

(c) Extensions shall be limited to a maximum of two further updates of the river basin management plan except in cases where the natural conditions are such that the objectives cannot be achieved within this period.

(d) A summary of the measures required under Article 11 which are envisaged as necessary to bring the bodies of water progressively to the required status by the extended deadline, the reasons for any significant delay in making these measures operational, and the expected timetable for their implementation are set out in the river basin management plan. A review of the implementation of these measures and a summary of any additional measures shall be included in updates of the river basin management plan.

5. Member States may aim to achieve less stringent environmental objectives than those required under paragraph 1 for specific bodies of water when they are so affected by human activity, as determined in accordance with Article 5(1), or their natural condition is such that the

achievement of these objectives would be infeasible or disproportionately expensive, and all the following conditions are met:

(a) the environmental and socioeconomic needs served by such human activity cannot be achieved by other means, which are a significantly better environmental option not entailing disproportionate costs;

(b) Member States ensure,

- for surface water, the highest ecological and chemical status possible is achieved, given impacts that could not reasonably have been avoided due to the nature of the human activity or pollution,

- for groundwater, the least possible changes to good groundwater status, given impacts that could not reasonably have been avoided due to the nature of the human activity or pollution;

(c) no further deterioration occurs in the status of the affected body of water;

(d) the establishment of less stringent environmental objectives, and the reasons for it, are specifically mentioned in the river basin management plan required under Article 13 and those objectives are reviewed every six years.

6. Temporary deterioration in the status of bodies of water shall not be in breach of the requirements of this Directive if this is the result of circumstances of natural cause or force majeure which are exceptional or could not reasonably have been foreseen, in particular extreme floods and prolonged droughts, or the result of circumstances due to accidents which could not reasonably have been foreseen, when all of the following conditions have been met:

(a) all practicable steps are taken to prevent further deterioration in status and in order not to compromise the achievement of the objectives of this Directive in other bodies of water not affected by those circumstances;

(b) the conditions under which circumstances that are exceptional or that could not reasonably have been foreseen may be declared, including the adoption of the appropriate indicators, are stated in the river basin management plan;

(c) the measures to be taken under such exceptional circumstances are included in the programme of measures and will not compromise the recovery of the quality of the body of water once the circumstances are over;

(d) the effects of the circumstances that are exceptional or that could not reasonably have been foreseen are reviewed annually and, subject to the reasons set out in paragraph 4(a), all practicable measures are

taken with the aim of restoring the body of water to its status prior to the effects of those circumstances as soon as reasonably practicable, and

(e) a summary of the effects of the circumstances and of such measures taken or to be taken in accordance with paragraphs (a) and (d) are included in the next update of the river basin management plan.

7. Member States will not be in breach of this Directive when:

- failure to achieve good groundwater status, good ecological status or, where relevant, good ecological potential or to prevent deterioration in the status of a body of surface water or groundwater is the result of new modifications to the physical characteristics of a surface water body or alterations to the level of bodies of groundwater, or

- failure to prevent deterioration from high status to good status of a body of surface water is the result of new sustainable human development activities

and all the following conditions are met:

(a) all practicable steps are taken to mitigate the adverse impact on the status of the body of water;

(b) the reasons for those modifications or alterations are specifically set out and explained in the river basin management plan required under Article 13 and the objectives are reviewed every six years;

(c) the reasons for those modifications or alterations are of overriding public interest and/or the benefits to the environment and to society of achieving the objectives set out in paragraph 1 are outweighed by the benefits of the new modifications or alterations to human health, to the maintenance of human safety or to sustainable development, and

(d) the beneficial objectives served by those modifications or alterations of the water body cannot for reasons of technical feasibility or disproportionate cost be achieved by other means, which are a significantly better environmental option.

8. When applying paragraphs 3, 4, 5, 6 and 7, a Member State shall ensure that the application does not permanently exclude or compromise the achievement of the objectives of this Directive in other bodies of water within the same river basin district and is consistent with the implementation of other Community environmental legislation.

9. Steps must be taken to ensure that the application of the new provisions, including the application of paragraphs 3, 4, 5, 6 and 7, guarantees at least the same level of protection as the existing Community legislation.

Source: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>

Članak 4.

Okolišni ciljevi

1. Provodeći programe mjera utvrđene planovima upravljanja riječnim slivovima:

(a) za površinske vode

i. Države članice provode potrebne mjere radi sprečavanja pogoršanja stanja svih površinskih voda, uz primjenu stavaka 6. i 7. i ne dovodeći u pitanje stavak 8.

ii. Države članice štite, poboljšavaju i obnavljaju sva tijela površinske vode, podložno primjeni podtočke iii. za umjetna i znatno promijenjena vodna tijela, s ciljem postizanja dobrog stanja površinskih voda najkasnije 15 godina od datuma stupanja na snagu ove Direktive, sukladno odredbama iz Priloga V., podložno primjeni odgoda određenih u suglasnosti sa stavkom 4. i primjeni stavaka 5., 6. i 7., ne dovodeći u pitanje stavak 8.;

iii. Države članice štite i poboljšavaju sva umjetna i znatno promijenjena vodna tijela, s ciljem postizanja dobrog ekološkog potencijala i dobrog kemijskog stanja površinskih voda najkasnije 15 godina od datuma stupanja na snagu ove Direktive, u skladu s odredbama iz Priloga V., podložno primjeni odgoda određenih u skladu sa stavkom 4. i uz primjenu stavaka 5., 6. i 7., ne dovodeći u pitanje stavak 8.;

iv. Države članice provode potrebne mjere u skladu s člankom 16. stavkom 1. i 8. s ciljem progresivnog smanjenja zagađivanja prioritetnim tvarima te prestanka ili postupnog isključivanja emisija, ispuštanja i rasipanja prioritetnih opasnih tvari

ne dovodeći u pitanje relevantne međunarodne ugovore navedene u članku I. za stranke na koje se to odnosi;

(b) za podzemne vode

i. Države članice provode mjere za sprečavanje ili ograničenje unošenja onečišćujućih tvari u podzemne vode i za sprečavanje pogoršanja stanja svih podzemnih voda, podložno primjeni stavaka 6. i 7. i ne dovodeći u pitanje stavak 8. ovog članka, te podložno primjeni članka 11. stavka 3. točke (j).

ii. Države članice štite, poboljšavaju i obnavljaju sve podzemne vode, osiguravaju ravnotežu između crpljenja i obnove podzemnih voda, s ciljem postizanja dobrog stanja podzemnih voda najkasnije 15 godina od datuma stupanja na snagu ove Direktive, sukladno odredbama Priloga V., podložno primjeni odgoda određenih sukladno stavku 4. i uz

primjenu stavaka 5., 6. i 7., ne dovodeći u pitanje stavak 8. ovog članka, te podložno primjeni članka 11. stavka 3. točke (j)

iii. Države članice provode potrebne mjere za promjenu svakog značajnog i ustrajnog trenda povećanja koncentracije bilo koje onečišćujuće tvari uzrokovanog ljudskom aktivnošću, kako bi se postupno smanjilo onečišćenje podzemnih voda;

Mjere za postizanje promjene trenda provode se u skladu sa člankom 17., stavcima 2., 4. i 5., uzimajući u obzir primjenjive standarde postavljene u relevantnim propisima Zajednice, uz primjenu stavaka 6. i 7. i ne dovodeći u pitanje stavak 8.

(c) za zaštićena područja

Države članice osiguravaju poštovanje svih standarda i ciljeva najkasnije 15 godina od dana stupanja na snagu ove Direktive, ukoliko nije drukčije određeno propisima Zajednice po kojima su pojedina zaštićena područja uspostavljena.

2. Kada se na određeno vodno tijelo odnosi više od jednog cilja, navedenog u stavku I., primjenjuje se onaj stroži.

3. Države članice mogu neko tijelo površinske vode proglasiti umjetnim ili znatno promijenjenim u sljedećim slučajevima:

(a) kada bi promjene hidromorfoloških značajki vodnog tijela potrebne za postizanje dobrog ekološkog stanja imale značajne negativne posljedice na:

- i. širi okoliš;
- ii. plovidbu, uključujući lučka postrojenja, ili rekreaciju;
- iii. djelatnosti radi kojih se voda akumulira, kao što su opskrba pitkom vodom, energetika, ili navodnjavanje;
- iv. regulaciju voda, obranu od poplave, odvodnju; ili
- v. druge jednako važne održive ljudske razvojne aktivnosti;

(b) kada se korisni ciljevi kojima služe umjetne ili promijenjene karakteristike vodnih tijela iz tehničkih razloga ili zbog visokih troškova ne mogu postići drugim sredstvima koja bi bila znatno bolja ekološka opcija.

Takvo određenje i njegove razloge treba posebno spomenuti u planovima upravljanja riječnim slivovima iz članka 13. i preispitati svakih šest godina.

4. Rokovi utvrđeni na temelju stavka I. mogu se produžiti radi postupnog postizanja ciljeva za vodna tijela, pod uvjetom da se ne događa daljnje pogoršanje stanja dotičnog vodnog tijela, kada su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

(a) države članice utvrde da se potrebna poboljšanja stanja vodnih tijela ne mogu razumno postići u određeno unutar vremenskog okvira utvrđenog u tom stavku, zbog najmanje jednog od sljedećih razloga:

- i. poboljšanja se u traženoj mjeri mogu postići samo u fazama koje prelaze zadani vremenski okvir, iz tehničkih razloga;
- ii. postizanje poboljšanja u zadanom vremenskom okviru bilo bi nerazmjerno skupo;
- iii. prirodni uvjeti ne dozvoljavaju pravovremeno poboljšanje stanja vodenih tijela.

(b) Produljenje rokova i razlozi za to produljenje posebno su razrađeni i objašnjeni u planu upravljanja riječnim slivom iz članka 13.

(c) Produljenje je ograničeno na najviše dva daljnja ažuriranja plana upravljanja riječnim slivom, osim u slučajevima kada su prirodni uvjeti takvi da ciljevi ne mogu biti postignuti u tom razdoblju.

U planu upravljanja riječnim slivom navodi se sažetak mjera koji se zahtijeva na temelju članka 11. koje su predviđene kao neophodne da bi se vodna tijela postupno dovela u traženo stanje do produljenog roka, razlozi za svako odgađanje provođenja tih mjera i očekivani vremenski plan za njihovu provedbu. U nadopune plana upravljanja riječnim slivom treba uključiti pregled provedbe tih mjera i sažetak eventualnih dodatnih mjera.

5. Države članice mogu se usmjeriti na postizanje manje strogih okolišnih ciljeva od onih koji se zahtijevaju stavkom I. za određena vodna tijela koja izložena posljedicama ljudske aktivnosti, kako je određeno u skladu s člankom 5. stavkom 1., ili je njihovo prirodno stanje takvo da bi postizanje tih ciljeva bilo neprovedivo ili nerazmjerno skupo, i ako su zadovoljeni svi sljedeći uvjeti:

(a) okolišne i društveno-ekonomske potrebe, kojima ta ljudska aktivnost služi, ne mogu se zadovoljiti drugim sredstvima koja su znatno bolja ekološka opcija, a ne povlače za sobom nerazmjerne troškove;

(b) države članice osiguravaju:

— za površinske vode, najviše ekološko i kemijsko stanje koje je moguće je postignuto, uz utjecaje koji se nisu mogli razumno izbjeći zbog prirode ljudske aktivnosti ili onečišćenja,

— za podzemne vode, najmanje moguće promjene dobrog stanja podzemnih voda, uz utjecaje koji se nisu mogli razumno izbjeći zbog prirode ljudske aktivnosti ili onečišćenja;

(c) ne dolazi do daljnjeg pogoršanja stanja dotičnog vodnog tijela;

(d) uspostavljanje manje strogih okolišnih ciljeva, i razlozi za to, izričito su spomenuti u planu upravljanja riječnim slivom iz članka 13., i ti se ciljevi preispituju svakih 6 godina.

6. Privremeno pogoršanje stanja voda ne smatra se kršenjem zahtjeva ove Direktive ako je rezultat okolnosti nastalih iz prirodnih uzroka ili zbog više sile, koje su iznimne i koje se nije moglo razumno predvidjeti, naročito velikih poplava ili

dugotrajnih suša, ili posljedica okolnosti izazvanih nezgodama koje se nisu razumno mogle predvidjeti, kada su ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) poduzeti su svi mogući koraci da se spriječi daljnje pogoršanje stanja i da se spriječi dovođenje u pitanje postizanja ciljeva ove Direktive na drugim vodnim tijelima koje nisu izložena navedenim okolnostima;

(b) uvjeti pod kojima se mogu proglasiti iznimne ili nepredviđene okolnosti, uključujući i usvajanje odgovarajućih pokazatelja, navedeni su u planu upravljanja riječnim slivom;

(c) mjere koje će se poduzeti u takvim izuzetnim okolnostima uključene su u program mjera i neće dovesti u pitanje obnavljanje kvalitete vode nakon što navedene okolnosti prestanu;

(d) posljedice iznimnih okolnosti ili okolnosti koje se nije moglo razumno predvidjeti preispituju se svake godine te se, podložno razlozima iz stavka 4. točke (a), sve praktične mjere poduzete s ciljem vraćanja vodnog tijela u stanje prije posljedica tih okolnosti, čim to bude razumno moguće; i

(e) sažetak posljedica navedenih okolnosti i onih mjera koje su poduzete ili će se poduzeti u skladu s točkama (a) i (d) uključen je u sljedeću nadopunu plana upravljanja riječnim slivom.

7. Države članice ne krše ovu Direktivu u slučaju:

— da je nepostizanje dobrog stanja podzemnih voda, dobrog ekološkog stanja ili, gdje je to odgovarajuće, dobrog ekološkog potencijala, ili nesprečavanje pogoršanja stanja površinskih ili podzemnih voda posljedica novonastalih promjena fizičkih karakteristika tijela površinske vode ili promjena razine tijela podzemne vode, ili

— da je nesprečavanje pogoršanja od vrlo dobrog stanja prema dobrom stanju tijela površinske vode rezultat novih ljudskih aktivnosti u području održivog razvoja

ako su zadovoljeni svi sljedeći uvjeti:

(a) poduzeti su svi praktični koraci za ublažavanje negativnog utjecaja na stanje vodnog tijela;

(b) razlozi tih modifikacija i promjena izričito su navedeni i objašnjeni u planu upravljanja riječnim slivom iz članka 13. te da se ciljevi preispituju svakih šest godina;

(c) razlozi tih modifikacija i promjena od prevladavajućeg su javnog interesa i/ili su koristi za okoliš i društvo od postizanja ciljeva iz stavka 1. manji od koristi za ljudsko zdravlje, sigurnost i održivi razvoj, koje proizlaze iz tih modifikacija i promjena; i

(d) korisni ciljevi kojima služe te promjene stanja vode ne mogu se iz tehničkih razloga ili zbog nerazmjernih troškova postići drugim sredstvima koja predstavljaju znatno bolju ekološku opciju.

8. Prilikom primjene stavaka 3., 4., 5., 6. i 7., država članica mora osigurati da tom primjenom trajno ne isključi ili dovede u pitanje postizanje ciljeva ove Direktive na drugim vodnim tijelima u istom vodnom području, te da primjena bude konzistentna s provedbom ostalim zakonodavstvom Zajednice koje se tiče okoliša.

9. Treba poduzeti korake kako bi se osiguralo da primjena novih odredaba, uključujući i primjenu stavaka 3., 4., 5., 6. i 7., jamči barem istu razinu zaštite kao i postojeće zakonodavstvo Zajednice.

IZVOR: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:02000L0060-20141120>, verzija 20.11.2014.

Ovaj materijal je izrađen uz tehničku podršku projekta „Podrška EU upravljanju riječnim slivovima u BiH“, koji finansira Evropska unija i provodi konzorcijum koji se sastoji od NIRAS-a (vodeći), DAI i ENOVA. Sadržaj je isključiva odgovornost konzorcija i ne odražava nužno stavove Evropske unije